

SJ Godsvagn litt. G3/Gs 7m

2060 - Skala 0

Historik

Littera G3 är en av de vagnar som SJ utvecklade kring 1898. Jämfört med tidigare vagnar av liknande typer så hade de större lastförmåga och länkaxlar för bättre gång.

Vagnen byggdes i tre olika utförande som vi här kallar typ 1-3.

Typ 1: Under åren 1898-1906 tillverkades ca 1700 obromsade littera G3. Korgen hade tre segment på varje sida om dörren och en korglängd på 7m. Vid tryckluftens införande på 1920-talet fick de tryckluftsbroms eller genomgående tryckluftsledning.

Typ 2: 1899-1922 anskaffades ca 1130 bromsade vagnar med bromskupé, inrymt i ett extra segment i ena änden av vagnen och en korglängd på 8m. Efter införande av tryckluftsbroms försvann behovet av bromskupé och det togs bort och man gjorde ett utökat lastutrymme. Oftast flyttades ventilen i den änden ut ett segment.

Typ 3: Mellan 1910-17 inköptes ytterligare 690 nya bromsade vagnar men dessa fick 7m korg med på tyskt vis upphöjd bromshytt (se KAGB00012). Senare gjordes ytterligare 1120 vagnar sådana men dessa fick plåtlagergafflar (se KAGB00344). När tryckluftsbroms monterades togs hytten ner och i stället gjorde man en öppen plattform, på liknande sätt som för typ 2.

Flera andra banor har haft samma eller liknande vagnar som SJ.

Vid omlittereringen 1922 fick vagnarna littera Gs, Gsh (med utrustning för hästtransport) eller Gsk (med utrust-

ning för kötttransport).

Vagnarna fick senare gavelluckor för enklare lastning av långa laster. De fick också ofta plåtlagergafflar och rullager. Däremot fick de sällan hylsbuffertar.

Referenser

Bilder på digitaltmuseum.se:

KAGB00110 (GDJ)
KAGB00073 (HNJ)
KBDM03440 (NBJ)
KBDB09492 (ombyggd, 1959)
KAGB00041
KAGB00006
KAGB00012
KAGB00344
KAGB00013
KAFN00025
KAGB00238
KAFN00030
KAGB00244

För exakta nummer se Särtryck 77 som kan hittas på samlingsportalen.se.

Byggsatsen

Med denna byggsats kan man bygga en G3 med 7m korg i två varianter:

- Typ 1
- Typ 3 med bromshytt borttagen

Text inom hakparenteser avser bara det markerade utförandet. Övrig text gäller bägge varianterna.

Förberedelse

Taket ska ha en total tjocklek på ca 1 mm. I byggsatsen medföljer bara en plåt med rätt mått. För att få en syn-

barligen korrekt tjocklek kan man laminera detta i ytterkanterna med ytterligare två lager plåt. Dessa kan man få genom att börja bygget med att klippa bort den yttre ramen.

Det går naturligtvis också att använda andra material som trä eller plast.

Underrede

[Typ 1: korta ner långbalkarna (1). Det finns markering på insidan och det enklaste sättet är att böja längs denna tills plåten går av och sedan putsa änden. Långbalken ska ha samma längd som golvet.]

Vik flänsen på långbalkarna 90 grader. Löd fast lämpligt inlägg (2) på långbalkarnas utsida. Löd med mycket flussmedel från kanten.

Löd fast långbalkar i slitsar i golvet (3).

Korg

[Typ 3: Kapa på A-gaveln (4) bort buffertbalken. Det finns markering på insidan. Använd i stället den lösa buffertbalken (5). Borra upp hål för handräcken vid markeringar på insidan av A-gaveln.]

Knacka från baksidan ut nitar runt koppelkrokshålet på gavlar och ev. buffertbalk. Förstärk bockanvisningar. Bocka.

Löd fast sidorna i golvet. Det finns flikar i golvet som ska passa i slitsar i sidorna. Notera A/B-ände på golv och sidor. Fila rent på utsidan.

Löd fast gavlarna i golvet på samma sätt. Notera A/B-ände.

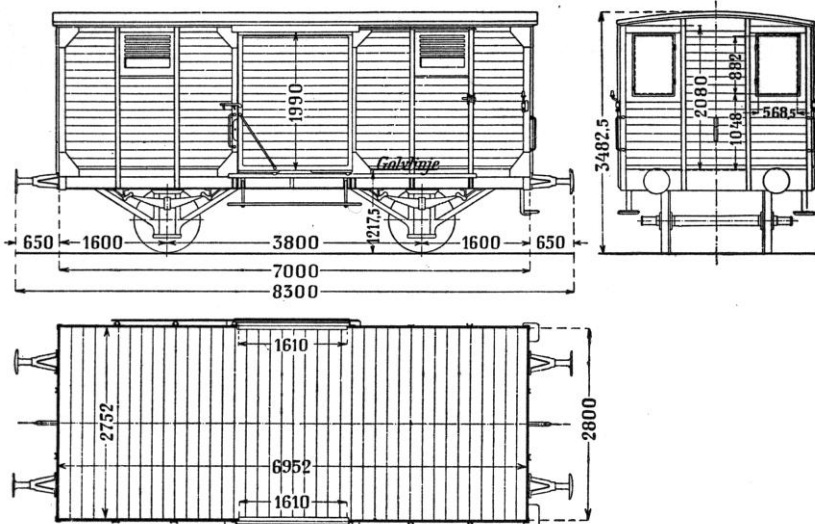
[Typ 3: Löd fast buffertbalk och plattform (7) på långbalkarna.]

Ta loss paketet med konsoler (8). Det finns två varianter, med och utan snedsträva. Den noggranne knackar ut nitar enligt nitanvisningar på baksidan.

Vik alla konsoler på en gång. Löd fast konsoler i långbalkar och golv så att utsidan hamnar i skåror i sidorna. Konsoler med snedsträva ska sitta under dörrarna. [För typ 3 även i hörnen i A-änden.]

Om du ska ha skjutdörrar öppna: såga/skär till ett trägolv (9) så att det passar ovanpå plåtgolvet. Montera efter målning.

Vik ihop ventilationsluckorna (10). Löd fast fönsterramar (11) runt det nedre hålet. Löd fast jalousier (12) i fönsterramarna. Löd fast i sidorna (6).

Kapa till ståndare (13+14). Fila till ändarna 45 grader. Löd fast ståndare på sidor och gavlar. Om du är noggrann, löd eller limma inlägg (15+16) i ståndarna. Inläggen ska vändas så att nitar kommer över skarvarna i brädvägen.

Löd fast fäste för stötfjäder (17) på ståndare till höger om dörrarna.

Rista från baksidan mitt på hörnjärnen (18) tills nästan genombrott. Förbindningsremsan kan användas för att hitta mitt. Bocka och löd fast i hörnen. Var noggrann med vad som är upp och ner och vänster och höger. De hörnjärn som har hål ska sitta vid B-gaveln.

Löd fast dörrjärn (19) till vänster och höger om dörrarna. De till vänster har små hål för handtag som ska passa i hål i vagnsidan.

Skjuddörrar

Vik ner kanter på skjuddörrarna (20).

Löd fast dörram (21) på dörr. Löd genom att först förtenna ramen eller med mycket lite tenn från sida.

Löd fast dörrlås (22) och handtag (23) bredvid och på dörren.

Löd fast dörrskenor (24):

- utanpå de bågge ståndarna till höger
- nertill på dörrarna, innanför och halvvägs ner på hjulimitationerna på dörrarna

- till vänster mot korg med en liten 1 mm distans (tråd eller liknande).

Bocka till regnskydd (25) och löd fast ovanför dörrarna. Ståndarna som täcks behöver filas ner något.

Löd fast skyltplåtar (26) på sidorna.

Bocka till en stötfjäder (27). Linda en tunn tråd runt en tjockare och trä upp i fästet enligt figur.

Montera handräcken (28) i hörnjärnen på B-gaveln.

[Typ 3: Montera handräcken på A-gaveln.]

Detaljering korg

Montera:

- koppelplatta (29) och -krok (30)
- hästdragöglor (31)
- kopplarhandtag (32)
- buffertar (33)
- ev. tryckluftslangar (34)
- slutsignalhållare (35)

Koppelimitation (36) hängs på efter målning liksom eventuell säkerhetskrok (37) som togs bort efter 1944.

Gavelluckor

Från ca 1920 ska det enligt uppgift ha satts upp två mindre gavelluckor (38) för att lättare kunna lasta långa saker. För typ 2 finns bilder som visar hur man ersatt fönstren i bromskupén med

dessa luckor men för typ 1 och 3 finns inga sådana bilder. Från 1929 kommer direktiv om att sätta upp en lite större lucka mitt på ena gaveln och för detta finns det bilder (KBDB09492). För typ 3 den gavel som inte hade plattform. Gångjärn åt höger, spärrar åt vänster.

Fotsteg

Löd fast dubblade fotstegskonsoler (39) under dörrarna. Löd fast fotsteg (40).

[Typ 3: Löd fast fotstegskonsoler (41) i långbalkarna. Löd fast fotsteg (42) på konsolerna.]

Bocka till den vertikala delen på gavel-fotsteg (43) och löd fast på insidan av buffertbalken gaveln i B-änden.

Bocka till den horisontella plattan på fotsteget så att kanterna pekar lite uppåt/neråt enligt figur. Löd fast på den vertikala delen.

Plattform (typ 3)

Bocka till bromsväxelkåpan (44). Löd fast mitt på gaveln så att överkanten hamnar ca 14 mm från taket.

Löd fast bromsratt (45) på kåpan med en liten tråd som axel. Böj ut handtaget och förstärkningslöd.

Löd fast bromsaxel (46) mellan kåpan och genom hålet i golvet.

På en del vagnar satt det ett skydd (47) runt bromsaxeln, nere vid golvet. Bocka till, löd fast på väggen så att trågolvet får plats.

Plattformsracket för ombyggda typ 3 har funnits i lite olika utförande men en variant består av delar från en nerskuren bromskur. Förstärk bockanvisningarna på racket (48). Bocka till och löd fast utanpå buffertbalken.

Löd fast två trådar (49) rakt upp. Bocka till en yttre tråd och löd fast i trådarna och i plattformsgolvet enligt figur.

Limma fast det övre trågolvet (62) på plattformen efter målning.

Tak

Forma tak (51) mot en gavel.

Taket ska egentligen vara ca 1 mm tjockt. Kan ordnas med ett par lager mässingsremsor pålödda ute i kanterna.

Hur taket hålls på plats på taket överlåtes till byggaren.

Hjulupphängning

Hjulupphängningen är gjord för att kunna få en viss rörlighet på axlarna och därmed en bättre möjlighet att ta upp felaktigheter i spårläget.

Om vagnen ska vara bromsad, på lagergafflarnas mellandel (52), medan de fortfarande är ovikta, vik bromsbackar 180 grader och löd med mycket fluss och lite tenn.

Typ 1 hade ursprungligen breda plattjärnslagergafflar men fick ofta senare plåtlagergafflar. Typ 3 har alltid haft plåtlagergafflar.

Bocka nederdelen på lagergafflarna (53/54) 180 grader och löd ihop.

Hjulens axeltapp kan lagras i lagergafflarna på olika sätt. Figur visar två alternativ.

Löd fast lagergafflar på mellandelen.

För bromsad vagn: Vik bromsbackarna. Justera avstånd till hjulbana. Löd fast bromsbalans (55) mellan bromsbackarna. Löd fast bromslänk (56) mellan bromsstängerna.

Limma gummibitar (57) mellan golv och lagergafflar. Två bitar under den ena lagergaffeln, en under de andra så att de kan vicka lite.

Lagergafflarna hålls på plats av flikar i golvet, och med låstrådar (58). Dessa kan exempelvis bockas enligt figur för att det ska vara lätt att ta loss. Det finns flikar i golvet för 3,8m axelavstånd (typ 1) och 4,3m (typ 3).

Underrede

Limma/löd försiktigt fast fjäderpaket (60) under långbalkarna.

Borra upp hål i axelboxar (61). Limma/löd fast på lagergafflarna med mellanrum till fjäderpaketen så att axlarna kan vicka.

Skär till ett plattformsgolv i trä (62) och limma fast ovanpå plåtgolvet.

Målning

Tak: mörkt grå

Korg ner t.o.m. långbalk: SJ-brun

Underredet: från början gråsvart, senare SJ-brun

Ledstänger, överliggare och stolpar på racket, övergångsbyggor: svart

Härefter klarlack, dekal, mjukgörare, mattlack.

Märkning

Märkning på sida, SJ:

- inventarieskylt

- litteraskylt

- ev. transitmarkering

Från början sitter litteraskyltan till höger men flyttas 1933 till under inventarieskylden till vänster.

På rambalk från vänster:

- littera

- länkaxlar

- axelavstånd

- tillverkarskylt

- SJ+nr

- broms

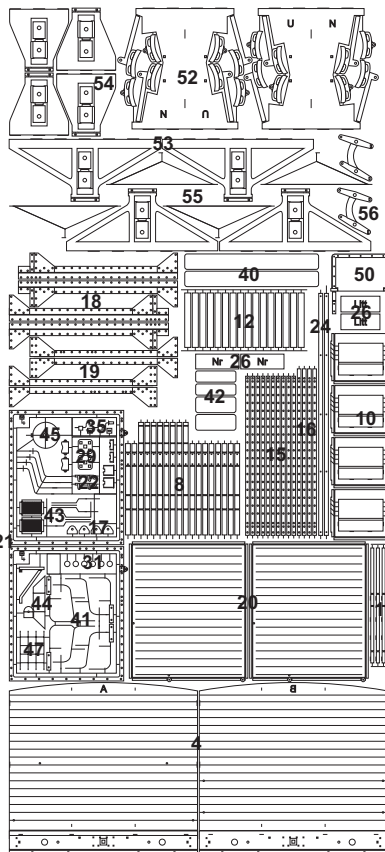
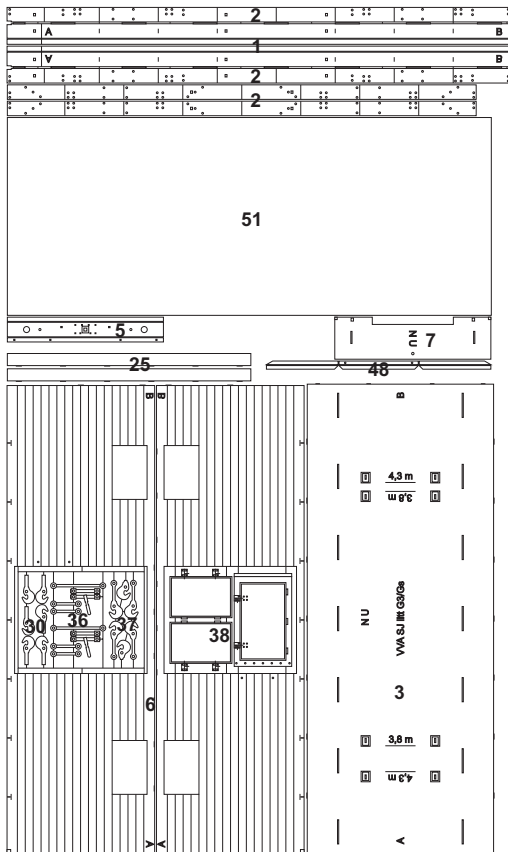
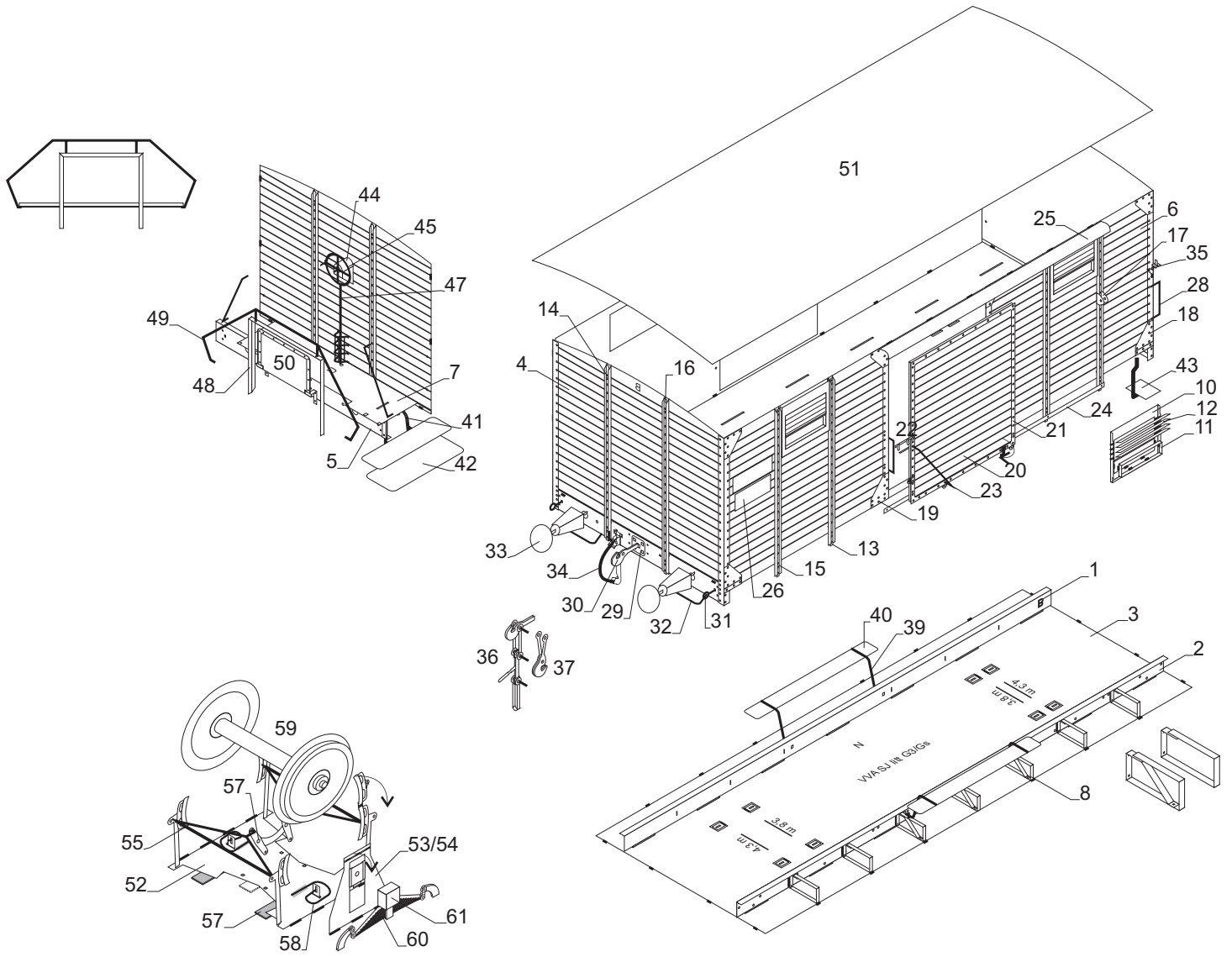
- revisions- och målningdatum

Stycklista

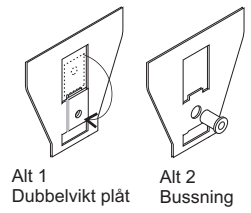
ID	Ant	Benämning
1	2	Långbalk
2	2+2	Inlägg, långbalk
3	1	Golv
4	1+1	Gavel
5	1	Buffertbalk
6	1+1	Sida
7	1	Plattform
8	8+8	Konsol
9	1*	Träggolv, tj = 1 mm
10	4	Ventilationslucka
11	4	Fönsterram
12	4	Jalusier, sats
13	8#	Ståndare, sida, U 2x1 mm, 52,7 mm
14	4#	Ståndare, gavel, U 2x1 mm, 55,0 mm
15	12	Inlägg för ståndare, sida
16	4	Inlägg för ståndare, gavel
17	4	Fäste för stötfjäder
18	2+2	Hörnjärn
19	2+2	Dörrjärn
20	2	Skjutdörr
21	2	Dörram
22	2	Låshake
23	2+2*	Handtag, dörr, 0,4 mm
24	2	Dörrskena
25	2	Regnskydd
26	2+2	Skyltplåt
27	2*	Stötfjäder, 0,3 + 0,5 mm
28	2*	Handräcke, 0,5 mm
29	2	Koppelkroksplatta
30	2	Koppelkrok
31	4	Hästdragögla
32	4*	Kopplarhandtag, 0,4 mm
33	4#	Buffert m/98
34	1+1*	Tryckluftsslang
35	2	Slutsignalhållare
36	2	Koppelimitation
37	2	Säkerhetskrok
38	2+1	Gavellucka
39	4/*	Fotstegskonsol, 0,7 mm
40	2	Fotsteg, sida
41	2+1+1	Fotstegskonsol, plattform
42	2+2	Fotsteg, plattform
43	2	Fotsteg, gavel
44	1	Bromsväxelkäpa
45	1	Bromsratt
46	1*	Bromsaxel, 0,8 mm
47	1	Bromsskydd
48	1	Plattformsräcke, typ 3
49	n*	Plattformsledstång, typ 3, 0,7 mm

50	1	Övergångsbrygga
51	1	Tak
52	2	Lagergaffel, mellandel
53	4	Lagergaffel, plattjärn
54	4	Lagergaffel, plåt
55	4	Bromsbalans
56	2	Bromslänk
57	3#	Gummiduk, 1 mm
58	2*	Låstråd, 0,3 mm
59	2*	Hjulaxlar, d=21,5 mm
60	4#	Fjäderpaket
61	4#	Axelbox
62	1*	Plattformsgolv, trä

*=ingår inte i byggsatsen, #=lös del

Lagring axeltapp

Alt 1
Dubbelvikt plåt

Alt 2
Bussning